

زینب مرزوقی خبرنگار گروه جامعه

تا لحظه نوشتن این گزارش، در استان‌های تهران، یزد، اصفهان، آذربایجان غربی، قزوین، سمنان، همدان، لرستان، گلستان و شهرهای خمین، اندیمشک، ارومیه، تبریز، اردبیل و کرمانشاه سگ‌گردانی در پارک‌ها و معابر ممنوع اعلام شده است. اگر دقت کنید، دیگر کمتر صدای خنده و شادی کودکان از پارک‌ها به گوش می‌رسد. کمتر کسی است که دیگر در خیابان‌ها فرزندش را در آغوش گرفته و قدم بزند. صدایی که این روزها از دل پارک‌ها بلند می‌شود، صدای پارس سگ‌هاست و آنچه که جای فرزند و کودک را در آغوش زنان و مردان گرفته، توله‌سگ‌ها هستند. چند سالی می‌شود که سگ‌پروری در کشور مان نسبت به قبل زیاد شده و خانواده‌ها یا افراد به بهانه‌های مختلف سراغ نگهداری سگ می‌روند. این رویه در دل جامعه ما تا جایی پیش رفته که به دنبال نگهداری از سگ، امروز اقتصاد مرتبط با این مسئله نیز به وجود آمده است. در جامعه‌مان حالا دیگر سگ‌ها آرایشگاه دارند، آتلیه مخصوص به خودشان را دارند و از همه مهم‌تر که در کلاشهرها به‌خصوص در تهران به‌وضوح بیشتر شدن پت‌شاپ‌ها را می‌بینیم. همچنین بیمارستان‌های خصوصی دامپزشکی و بیشتر شدن کلینیک‌های دامپزشکی حیوانات خانگی در چند سال اخیر در کلان‌شهرهایی مانند تهران، یک جنبه دیگر مرتبط با سگ‌پروری است. ما در ماجرای نگهداری از سگ و اقتصاد آن حتی آمار و ارقام عجیب واردات و قاچاق لوازم نگهداری از سگ را هم می‌بینیم. البته این تمام ماجرا نیست و حتی شغل‌های عجیبی مانند مربی سگ هم به وجود آمده است که تربیت سگ و اهلی کردن آن را به عهده دارد. مکان‌هایی مانند مهد سگ هم عموماً در مناطق شمال و متول تهران بر پا شده‌اند که وظیفه‌شان نگهداری از سگ در ساعات خاصی از روز است. حالا با تشدید وضعیت نگهداری از سگ‌ها و اتفاقات عجیبی که در حوزه نگهداری سگ‌ها افتاده، بالاخره دادستانی ورود کرده و در برابر حیوانات و ژست حیوان‌دوستی، از حقوق انسان‌ها دفاع کرده است. البته در این بین ناگفته نماند یکی از دلایل اصلی سگ‌گردانی در پارک‌ها و معابر، خلأهای قانونی و حمایت از افراد از این عمل است. درنهایت اما مجری قانون، خلأیی توجهی قانون‌گذار را بعد از مدت‌ها جبران کرد و اکنون مجری قانون در تلاش است تا قاعده‌بازی با ممنوعیت سگ‌گردانی، تغییر کند.

«هزینه‌های مختلف نگهداری از سگ چقدر است؟»

بیشترشدن پرورش سگ یک اقتصاد پنهان و غیررسمی نیز به وجود آورد. اقتصادی که در ویرتین کار آن پت‌شاپ‌ها قرار دارند. عموماً برای نگهداری از حیوانات در خانه، غذای مخصوص، انواع ویتامین‌ها، داروها و واکسن‌ها، وسایل بازی و محیطی برای استراحت حیوان، جزء ملزومات است. از دیگر وسایل موردنیاز می‌توان به ظرف غذا، قلاذه، قفس، شامپو، کیف حمل و نقل، شانه، ناخن‌گیر، لباس مخصوص و... هم اشاره کرد که هزینه اضافه‌تری را می‌خواهند. قیمت لباس‌های مخصوص از ۶ هزار تومان، ظرف غذا از ۳۰۰ تا ۶۵۰ هزار تومان، شامپو از ۱۵۰ هزار تومان، اسپری ریلکس‌کننده ۲۳۶ هزار تومان، برس ضد گره مو ۸۵۰ هزار تومان، رول مرطوب‌کننده پنجه سگ ۵۵۰ هزار تومان، پودر ضد کک و کنه سگ ۲۵۰ هزار تومان، مکمل‌ها و داروها از ۳۰۰ هزار تومان، قلاذه از ۷۹۰ هزار تومان، غذای خشک از ۳۵۵ هزار تومان تا ۳ میلیون ۹۰۰ هزار تومان، خاک‌غذای مرطوب و کنسرو ۷۵ هزار تومان، تشویقی سگ ۱۵۰ تا ۴۵۰ هزار تومان، مکمل از ۱۶۰ تا ۱ میلیون و ۷۵۰ هزار تومان، وسیله بازی از ۱۸۰ تا ۳۹۰ هزار تومان، خانه سگ از ۹۸۰ تا ۹ میلیون ۵۰۰ هزار تومان و تشک سگ از ۱ میلیون و ۱۵۰ هزار تومان تا ۳ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان است.

«جای خالی یک تصمیم اصولی»

خلأهای قانونی نگهداری از سگ چند بخش دارد. یکی از خلأها، ضرورت جرم‌انگاری تولید و بی‌ضابطه تولید و پرورش سگ است. در کشور ما با پدیده تولید و توله‌کشی انواع نژادها روبه‌رویم و این در حالی است که در جهان، توله‌کشی سگ و پرورش آن تنها بسته به چند نژاد خاص و توسط مراکز مشخص صورت می‌گیرد؛ چراکه هر نژادی نیاز به تکثیر ندارد و درنهایت امکان دارد این سگ‌ها به سگ ولگرد تبدیل شود. هر چند ممنوعیت سگ‌گردانی امری تحسین شده و تصمیمی عقلانی است؛ اما تا زمانی که نتوان بر تولید و پرورش سگ‌ها نظارت قانونمند داشت، این تصمیم یک تصمیم ناقصی به شمار می‌آید. همچنین تعیین و تکلیف فعالیت پت‌شاپ‌ها و مراکز تولیدکننده و واردکننده غذای سگ و لوازم مربوط به آن یکی دیگر از خلأهای قانونی در حیطه هم‌زیستی سگ و انسان است. در حال حاضر پت‌شاپ‌های موجود در سطح شهرها مرجع رسمی و قانونی برای پروانه ندارند و بسیاری از آنها تنها یک دستخط مکتوب از جهاد کشاورزی برای فعالیت خود اخذ کرده‌اند. این در حالی است که اساساً ماجرا ربطی به جهاد کشاورزی ندارد و مرجع فعالیت پت‌شاپ‌ها نیست. مسئولان مربوطه باید روشن کنند درنهایت مرجع رسمی برای فعالیت عرضه‌کننده‌های غذای سگ کدام نهاد است؟ در دنیا، هر سگ مانند پلاک هر ماشین یک کد شناسایی دارد و توسط میکروچیپ در بدن او جاسازی شده است. این قطعه الکترونیکی تا پایان عمر سگ از او جدا نمی‌شود و امکان شناسایی و ردیابی سگ را می‌دهد. مسئله‌ای که در این بین وجود دارد این است که افراد عموماً تا جایی که می‌توانند از یک سگ نگهداری می‌کنند و پس از آن وقتی که از عهده نگهداری آن برنمی‌آیند، قید مالکیت آن سگ را می‌زنند. اگر میکروچیپ به سگ وصل شود، افراد به‌راحتی نمی‌توانند سگ‌هایشان را در فضای عمومی رها کنند. یکی دیگر از سرفضل‌های مهم نگهداری از سگ، بحث پرداخت مالیات است. درهرصورت، نگهداری از سگ باید مانند نگهداری از خودرو و مالیات و عوارض داشته باشد. در خریدو فروش، پرورش و حتی نگهداری سگ در فضایی مانند مهد سگ؛ مالیات اخذ شود. برای کشوری مانند ایران که فرهنگ آن موافق نگهداری از سگ نیست به نظر می‌رسد با اعمال قانونی تحت عنوان اخذ مالیات از صاحبان سگ‌ها، می‌توان به‌سادگی فضای پرورش و نگهداری از سگ را قانونمند کرد و محدودیت‌هایی نیز اعمال کرد.

ریشهٔ مقاومت در برابر قانون مند شدن معضل سگ‌گردانی کجاست؟

مافیای پت‌شاپ‌علیه آرامش مردم

در پارک‌ها ممنوع کرده‌اند. استاد شهرداری‌ها به همین ماده قانون شهرداری‌ها بوده است. «

وی افزود: «یکی دیگر از موضوعاتی که ما می‌توانیم در زمینه سگ‌گردانی درباره‌اش صحبت کنیم، ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی در بخش تعزیرات است. طبق این ماده، هر رفتاری که مخل نظم عمومی باشد، با مجازات شلاق یا... مواجه می‌شود. در پرونده‌های مختلف مربوط به سگ‌گردانی به این ماده استناد شده است؛ مبنی بر این که سگ‌گردانی باید در اماکن خاص و محدود انجام شود و در اماکن عمومی، مصداق اخلال در نظم یا تجمع عمومی است. مثلاً ما موارد مختلفی داشته‌ایم که شکایت شده؛ در یک پرونده دیدم که سگ به یک کودک حمله کرده و آسیب جدی وارد کرده بود. علاوه بر آسیب جسمانی، روان‌شناس پزشکی قانونی تشخیص داده بود که این کودک به واسطه حمله سگ، آسیب روانی هم دیده است. به همین دلیل، دستورات مختلفی درباره ممنوعیت سگ‌گردانی صادر شده است.»

«در قانون مجازات اسلامی به‌صراحت به حمله سگ‌ها اشاره شده است»

وی همچنین عنوان کرد: «یکی دیگر از موضوعاتی که می‌توانیم اینجا درباره‌اش صحبت کنیم، ماده‌های ۵۲۲ و ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی است که درباره نگهداری از حیوانات و آسیبی که حیوانات وارد می‌کنند، توضیح می‌دهد. طبق ماده ۵۲۲، متصرف هر حیوانی که از احتمال حمله آن آگاه باشد، باید آن را مهار کند. و اگر در اثر تقصیر او، حیوان به دیگری صدمه بزند، ضامن است و باید خسارت پرداخت کند. ما الان می‌بینیم که سگ‌ها به‌صورت آزادانه و بدون قلاذه در حال گردش در پارک‌ها هستند. این موضوع می‌تواند باعث شود سگ در هر لحظه‌ای به کسی حمله کرده یا بآیدن یک واکنش خاص از سوی دیگران، به آن‌ها آسیب وارد کند.»

مراونی ادامه داد: «با استناد به این ماده، صاحب آن سگ ضامن است و باید خسارت را پرداخت کند. سگ‌های خیلی بزرگ را وقتی یک بچه کوچک یا یک خانمی که قدرت بدنی ندارد، نگهداری می‌کند و با خود به بیرون می‌آورد، توانایی کنترل آن را ندارد. همین ماده نیز تصریح کرده که نگهداری حیوانی که شخص توانایی کنترل آن را ندارد، تقصیر محسوب می‌شود. حتی اگر تمام مکام‌کنشیم‌های ایمنی هم رعایت شده باشد، ولی توانایی مهار حیوان را نداشته باشد، باز هم مشمول این ماده است. این هم یک نکته مهم دیگر است.»

این وکیل دادگستری افزود: «به‌طور کلی اگر بخواهیم بگوییم، یک بحث مهم مربوط به امنیت است؛ به دلیل بیماری‌هایی که ممکن است از حیوان به انسان منتقل شود و مراکز درمانی را با چالش مواجه کند، به‌ویژه در زمینه کودکان، ننان باردار و افرادی که ممکن است در برابر این تهدیدها آسیب‌پذیرتر باشند. دومین موضوع، مزاحمتی است که ایجاد می‌شود؛ مانند وجود سگ در مجتمع‌های ساختمانی که با صدای پارس کردن یا بوی ناشی از فضولاتش می‌تواند هم آسایش ساکنان را مختل کند و هم از نظر بهداشتی برای آن محیط خطرناک باشد. نگهداری حیوانات ممکن است باعث آسیب شود؛ ممکن است این حیوان به فرد دیگری حمله کند. حالا کلیپ‌های مختلفی هم منتشر شده که ما خودمان هم در اماکن مختلف مشاهده کرده‌ایم.»

«سگ‌های نگهبان برای جذب فالوور در خانه‌ها نگهداری می‌شوند»

وی ادامه داد: «برخی از حقوق‌دانان –اگر بخواهند فارغ از مسائل سیاسی نگاه کنند– حقیقتاً نوعی بی‌مبالاتی و بی‌ضابطگی در نگهداری حیوانات خانگی، یا حیواناتی که فقط از لحاظ اسم خانگی محسوب می‌شوند، وجود دارد. برای مثال، سگ‌های شکارچی یا سگ‌های نگهبان که اصلاً نباید در محیط شهری نگهداری شوند، گاه صرفاً به دلیل فضای مجازی و جذب فالوور، وارد خانه‌ها می‌شوند. برخی افراد با هدف بلاگری و گرفتن تأیید اجتماعی، بدون دقت به قوانین و بدون در نظر گرفتن تبعات، اقدام به نگهداری این حیوانات می‌کنند. این افراد صرفاً اظهارنظر می‌کنند که چون ماده‌ای به‌صراحت وجود ندارد، پس این کار ممنوع نیست؛ در حالی که توجه ندارند که همین بی‌توجهی می‌تواند منجر به انتشار بیماری در کشور شود.»

مراونی عنوان کرد: «در بحث وظایف بهداشتی، بند ۱۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها اعلام کرده که یکی از وظایف شهرداری‌ها در

امور بهداشتی، جلوگیری از گسترش حیوانات مرذی و ولگرد و انجام اقدامات لازم برای حفظ بهداشت شهر است. حالا بر اساس همین بند، شهرداری‌ها موظف هستند با پدیده‌هایی که مخل بهداشت عمومی تلقی می‌شوند، مقابله کنند. برخی از موارد سگ‌گردانی نیز ذیل همین حیوانات قرار گرفته‌اند. اما در کنار این، بحث ماده ۳۱۸ قانون مجازات اسلامی درباره اخلال در نظم عمومی هم مورد استناد قرار گرفته است و همچنین ماده ۶۸۸ که درباره اقدام علیه بهداشت عمومی است. اکنون بسیاری از دادستان‌ها دقیقاً بر اساس همین ماده اقدام علیه بهداشت عمومی وارد عمل می‌شوند.»

وی افزود: «این سگ ممکن است ناقل بسیاری از بیماری‌ها باشد. کودکی که به آن دست می‌زند، نمی‌داند این حیوان چه بیماری‌هایی دارد یا ممکن است خشره یا خشره موذی در پوست سگ باشد. همچنین مجموعه‌ای از واکسن‌هایی که باید تزریق شود –آیا این سگ آن‌ها را دریافت کرده یا نه؟– باز هم مشخص نیست. بنابراین، اقدام علیه بهداشت عمومی و حمله حیوانات، خصوصاً به کودکان یا زنان، مورد توجه قرار گرفته است. ماده ۵۲۲ که قبلاً هم گفته شد، در قانون مجازات اسلامی صراحت دارد و در تفسیر قانون اساسی هم به نحوی مورد اشاره است. اما در قانون شهرداری‌ها، این وظیفه به‌صراحت ذکر شده است. قانون شهرداری نمی‌تواند تعیین کند که آیا سگ‌گردانی آزاد است یا نه؛ اما چون بهداشت عمومی را تهدید می‌کند، موظف به مقابله با آن است. همان‌طور که کسی حق ندارد زباله روی زمین بیندازد، این هم یک مصداق تهدید علیه بهداشت عمومی و اخلال در نظم و آسایش مردم است.»

«شکایت‌های ثبت‌شده از آسیب سگ‌ها کم نیستند»

مراونی تصریح کرد: «ما می‌گوییم سگ‌گردانی مصداق همین موارد است. مثلاً اگر کسی بیاید و عریده‌کشی کند یا فریاد بزند، ما نمی‌گوییم که قانون مشخصاً گفته هر کسی که صدایش بلند است مجرم است؛ اما این رفتار، مصداق اخلال در نظم عمومی است. بسیاری از موارد، مصداق یکی از مواد قانونی هستند. مثلاً اگر کسی کاری کند که یک سگ به فردی حمله کند، آن شخص هم مجرم محسوب می‌شود. ماده ۵۲۵ قانون مجازات اسلامی به‌صراحت به این موضوع اشاره کرده است. حتی اگر کسی ضوابط نگهداری سگ را رعایت نکند و سگ به کسی حمله کند، طبق قانون مجازات اسلامی مجرم است. اگر در نتیجه حمله سگ، شخصی فوت کند، فرد نگهدارنده سگ ممکن است قاتل محسوب شود.»

وی افزود: «در ماده ۵۰۱ قانون مجازات اسلامی به‌صراحت از سگ نام برده شده است: «هرگاه کسی سلاح یا حیوانی مانند سگ را به‌سوی شخصی برانگیزد یا هر کار دیگری که موجب هراس گردد –مانند فریاد کشیدن یا ایجاد انفجار صوتی– و آن شخص بمیرد یا مصدوم شود، بر اساس تعاریف انواع جنایات، به قصاص یا دیه محکوم می‌گردد.» ماده ۵۲۶ قانون مجازات می‌گوید: «هر شخصی که باعث ورود شخصی به خانه یا ملکی شود و آن شخص از ناحیه حیوان یا شیء موجود در آن مکان آسیب ببیند، اذن‌دهنده ضامن است؛ خواه آن حیوان باشیء قبل از آن در محل بوده یا بعداً وارد شده باشد، و خواه نسبت به وجود آن آگاه بوده یا نه.»

این وکیل دادگستری ادامه داد: «با این حساب، می‌توان تفسیر کرد که حتی نگهداری سگ در آپارتمان یا خانه هم ممکن است به‌نوعی جرم محسوب شود؛ این هم به دلیل آسیب یا اخلال در آسایش ساکنان ساختمان است و هم به دلیل احتمال آسیب‌رسانی ناگهانی. اگر تعداد زمینه‌هایی که سگ می‌تواند در آن‌ها آسیب برساند را بررسی کنیم، شکایت‌های ثبت‌شده در این باره اصلاً کم نیستند. موارد زیادی هست که سگی بدون قلاذه به افراد حمله کرده است. حداقل چیزی که ما الان با قطعیت می‌دانیم، این است که حتی اگر بخواهیم کاملاً محترمانه یا دیدگاه حقوق‌دانانی که معتقدند سگ‌گردانی جرم نیست برخورد کنیم– کسانی که می‌گویند باید صراحت قانونی وجود داشته باشد– باز هم باید گفت که آوردن سگ به بیرون بدون قلاذه، خطری جدی است. حیوانی که هر لحظه ممکن است به کسی آسیب بزند، دنبال ماشین بدود، اقدامی ناگهانی انجام دهد یا به کسی حمله کند، قابل پیش‌بینی نیست.»